

OBSAH

STÁRNUTÍ, STÁŘÍ A GERIATRICKÁ MEDICÍNA	XVII
--	------

Obecná část

1.	GERIATRIE JAKO LÉKAŘSKÝ OBOR	3
	Cíle geriatric	3
2.	DEMOGRAFICKÉ MINIMUM	4
3.	EPIDEMIOLOGICKÉ MINIMUM	5
	Úmrtnost	5
	Nemocnost	5
	Charakter nemocnosti ve stáří	5
	Nejčastější choroby vyššího věku	6
	Zdravotní postižení, invalidita	6
	Zdravotní postižení	6
	Soběstačnost a závislost	7
	Charakter zdravotního postižení ve vyšším věku	7
	Specifické rysy nemocnosti ve vyšším věku	8
	Stáří a nemoc	8
	Polymorbidita	8
	Klinický obraz a průběh nemoci	8
	»Stařecká křehkost«	9
4.	KOMPLEXNÍ POSOUZENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU A FUNKČNÍCH SCHOPNOSTÍ SENIORA	10
4.1.	Geriatrické syndromy	10
4.2.	Funkční geriatrické vyšetření	10
	Definice a principy	10
	Hodnocení zdravotního stavu, fyzických, mentálních a psychosociálních funkcí seniora	11
	Klinický význam funkční diagnostiky	12

5.	RACIONÁLNÍ FARMAKOTERAPIE VE STÁŘÍ	13
	Preskripce u seniorů	13
	Farmakokinetika	14
	Farmakodynamika	15
	Lékové interakce	18
	Nežádoucí lékové reakce	18
	Léky nevhodné u geriatrických pacientů	19
6.	PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ U SENIORŮ	21
	Obecná preventivní opatření	21
	Včasně vyhledávání rizik a onemocnění	22
	Potenciálně preventabilní onemocnění ve stáří	22
7.	MALNUTRICE	23
	Definice	23
	Prevalence	23
	Etiologie a klasifikace	23
	Klinické důsledky a rizika malnutrice	24
	Vyšetření	25
	Anamnéza	25
	Fyzikální vyšetření	25
	Laboratorní vyšetření	25
	Léčebná opatření	26
	Obecná podpůrná a režimová opatření	26
	Formy podání nutriční podpory a její indikace	26
	Zásady péče o gastrostomii/jejunostomii	27
8.	DEKUBITÁLNÍ VŘED	28
	Definice a prevalence	28
	Etiologie a rizikové faktory	28
	Klasifikace	29
	Hodnocení pacienta	29
	Vyhledání rizikových nemocných	29
	Hodnocení stavu dekubitu	30
	Komplikace	30
	Diferenciální diagnóza	30
	Prevence	30
	Terapie	31
9.	INKONTINENCE MOČI	34
	Definice	34
	Etiologie	34
	Klasifikace	35
	Vyšetření	36
	Anamnéza	36
	Fyzikální vyšetření	37
	Laboratorní a instrumentální vyšetření	37
	Terapie	37
	Zásady péče o permanentní močový katétr	40

10.	INKONTINENCE STOLICE	41
	Definice a prevalence	41
	Faktory udržující kontinenci stolice	41
	Příčiny inkontinence stolice	41
	Terapie	42
	Obecná režimová opatření	42
	Farmakologická léčba	42
11.	PÁDY A PORUCHY CHŮZE	44
	Definice a prevalence	44
	Etiologie a klasifikace	44
	Rizikové faktory	45
	Komplikace	45
	Vyšetření	45
	Anamnéza	45
	Fyzikální vyšetření	45
	Funkční zhodnocení	46
	Laboratorní a instrumentální vyšetření	46
	Prevence	46
12.	ZÁVRAŤ A NESTABILITA	48
	Definice a prevalence	48
	Etiologie a klasifikace	48
	Vyšetření	49
	Anamnéza	49
	Fyzikální vyšetření	51
	Laboratorní a instrumentální vyšetření	51
	Terapie	51
	Nefarmakologická opatření	51
	Farmakologická léčba	51
13.	BOLEST	54
	Definice	54
	Klasifikace	54
	Vyšetření	54
	Obecné zásady a přístup k nemocnému	54
	Anamnéza, fyzikální a laboratorní vyšetření	54
	Terapie	55
	Obecné zásady	55
	Nefarmakologické postupy	55
	Farmakologická léčba	56
14.	PORUCHY SLUCHU VE STÁŘÍ	59
	Prevalence	59
	Etiologie a klasifikace	59
	Vyšetření	60
	Terapie	60

Indikace pro použití naslouchadla	60
Zásady komunikace s nedoslýchavým pacientem	60
15. PORUCHY ZRAKU	61
Příčiny	61
Vyšetření	64
Terapie	64

Speciální část

16. KARDIOVASKULÁRNÍ ONEMOCNĚNÍ	67
16.1. Arteriální hypertenze	67
Epidemiologie	67
Definice a klasifikace	67
Klinický obraz a vyšetření	67
Terapie	68
Nefarmakologická léčba	68
Farmakoterapie	68
16.2. Ischemická choroba srdeční – akutní koronární syndromy, infarkt myokardu	70
Epidemiologie a definice	70
Rizikové faktory koronární příhody	70
Klinický obraz	70
Komplikace	71
Vyšetření	71
Vyšetření v akutní fázi	71
Vyšetření v časovém odstupu po akutní fázi	71
Terapie	71
Terapie akutní fáze	71
Akutní koronární intervence	72
Dlouhodobá léčba	73
16.3. Fibrilace síní	73
Epidemiologie	73
Definice a klasifikace	73
Klinický obraz a vyšetření	74
Terapie	74
Terapie akutní fibrilace síní	74
Terapie chronické fibrilace síní	75
16.4. Chronické srdeční selhání	75
Epidemiologie	75
Definice a klasifikace	75
Nejčastější příčiny chronického srdečního selhání ve stáří	75
Klasifikace	76
Klinický obraz a vyšetření	76
Terapie	77

Režimová opatření	77
Farmakoterapie	77
16.5. Tromboembolická nemoc	82
16.5.1. Hluboká žilní trombóza	82
Definice a klasifikace	82
Rizikové faktory	83
Klinický obraz	83
Komplikace	83
Vyšetření	84
Diferenciální diagnóza	84
Terapie	84
Zásady kompresivní léčby	85
Terapie proximální hluboké žilní trombózy	85
Terapie distální hluboké žilní trombózy	85
Prevence	85
16.5.2. Plicní embolie	85
Etiologie a klinický obraz	86
Vyšetření	86
Terapie	87
Prevence	87
Kvantifikace rizika vzniku hluboké žilní trombózy / plicní embolie	87
16.5.3. Antikoagulační léčba	87
Indikace	87
Zásady antikoagulační léčby	87
16.6. Periferní tepenná postižení	90
Etiologie a klasifikace	90
Obliterující ateroskleróza	90
Diabetická angiopatie	91
Akutní arteriální uzávěry	91
Jiné příčiny	91
Vyšetření	92
Terapie	92
Režimová a nefarmakologická léčba	92
Farmakologické postupy	93
Intervenční postupy	93
17. ONEMOCNĚNÍ RESPIRAČNÍHO TRAKTU	94
Epidemiologie	94
Věkem podmíněné změny respiračního traktu	94
17.1. Chronická obstrukční plicní nemoc	94
Definice	94
Klinický obraz	95
Komplikace	95
Klasifikace	95
Vyšetření	96
Diferenciální diagnóza	96
Terapie	96

	Nefarmakologická opatření	96
	Farmakologická léčba	97
17.2.	Asthma bronchiale	97
	Definice a epidemiologie	97
	Klinický obraz a klasifikace	97
	Diferenciální diagnóza	98
	Vyšetření	98
	Terapie	99
	Nefarmakologická opatření	99
	Farmakologická léčba	99
	Zásady inhalační léčby	102
18.	ONEMOCNĚNÍ TRÁVICÍHO ÚSTROJÍ	103
	Epidemiologie	103
	Věkem podmíněné změny gastrointestinálního traktu	103
18.1.	Dysfagie	103
	Definice	103
	Příčiny	104
	Vyšetření	104
	Terapie	104
18.2.	Refluxní choroba jícnu	105
	Definice a klinický obraz	105
	Komplikace	105
	Vyšetření	105
	Terapie	105
18.3.	Dyspepsie	106
	Definice a příčiny	106
	Terapie	108
18.4.	Vředová choroba gastroduodenální	108
	Etiologie a klinický obraz	108
	Stresový vřed / stresová slizniční léze u hospitalizovaných osob	109
	Vyšetření	110
	Terapie	110
19.	METABOLICKÁ A ENDOKRINNÍ ONEMOCNĚNÍ	114
19.1.	Diabetes mellitus	114
	Epidemiologie	114
	Definice	114
	Diagnostická kritéria	114
	Etiologie a klasifikace	115
	Komplikace	115
	Vyšetření	115
	Terapie	116
	Nefarmakologická opatření	116
	Farmakologická léčba hyperglykémie	117
	Terapie diabetes mellitus 1. typu a LADA	122
	Terapie diabetes mellitus 2. typu	122

	Farmakologická kontrola rizik	123
19.2.	Hyperlipoproteinémie a dyslipoproteinémie	123
	Diagnóza	123
	Terapie	123
	Nefarmakologická opatření	124
	Farmakoterapie	124
19.3.	Onemocnění štítné žlázy	126
	Epidemiologie	126
19.3.1.	Struma	126
	Definice	126
	Etiologie a klasifikace	126
	Vyšetření	126
	Terapie	126
19.3.2.	Hypothyreóza	127
	Etiologie a klasifikace	127
	Klinický obraz	127
	Vyšetření	127
	Terapie	129
19.3.3.	Hypertyreóza	129
	Etiologie a klasifikace	129
	Klinický obraz	129
	Vyšetření	129
	Terapie	130
20.	NEUROPSYCHIATRICKÁ ONEMOCNĚNÍ	131
20.1.	Delirium	131
	Epidemiologie	131
	Definice	131
	Diagnostická kritéria delirantního syndromu	131
	Etiologie	132
	Příčiny	132
	Rizikové faktory vzniku deliria	132
	Klinický obraz	132
	Vyšetření	133
	Diferenciální diagnóza	134
	Terapie	135
	Nefarmakologická opatření	135
	Farmakologická léčba	135
20.2.	Demence	137
	Epidemiologie	137
	Definice	137
	Klasifikace a etiologie	137
	Klinický obraz	138
	Klinická charakteristika jednotlivých demencí	139
	Komplikace	139
	Vyšetření	139
	Anamnéza a fyzikální vyšetření	139

Laboratorní a instrumentální vyšetření	140
Diferenciální diagnóza	140
Terapie	140
Nefarmakologická opatření	140
Farmakologická léčba kognitivní poruchy	142
Léčba jednotlivých typů demence	142
Léčba behaviorálních poruch u demence	145
20.3. Deprese	145
Epidemiologie	145
Definice	145
Etiologie	145
Diagnostická kritéria »velké« demence podle DSM-IV	146
Klinický obraz	146
Rizikové faktory	146
Prognóza	146
Vyšetření	146
Diferenciální diagnóza	147
Terapie	147
20.4. Cévní mozková příhoda	150
Definice	150
Etiologie a klasifikace	150
Klinický obraz	152
Rizikové faktory	152
Komplikace	152
Prognóza	152
Vyšetření	152
Terapie akutního iktu	152
Terapie obnovující perfúzi a zastavující progresi	152
Obecná podpůrná opatření	153
Prevence	153
20.5. Parkinsonova choroba a tremor	155
Definice	155
Diagnóza a klinický obraz	155
Vyšetření	155
Anamnéza a fyzikální vyšetření	155
Laboratorní a další instrumentální vyšetření	156
Diferenciální diagnóza	156
Terapie	156
Nefarmakologická opatření	156
Farmakologická léčba	156
20.6. Epilepsie	160
Definice a epidemiologie	160
Etiologie a klasifikace	160
Klinický obraz	161
Vyšetření	161
Terapie	162
Farmakoterapie	162

20.7. Poruchy spánku	164
20.7.1. Nespavost	164
Definice a epidemiologie	164
Příčiny	164
Vyšetření	164
Terapie	164
Nefarmakologická opatření	164
Farmakologická léčba	164
20.7.2. Syndrom neklidných nohou	166
Klinický obraz, klasifikace	166
Terapie	166
Režimová opatření	166
Farmakoterapie	166
21. ONEMOCNĚNÍ POHYBOVÉHO APARÁTU	167
21.1. Osteoporóza	167
Definice a epidemiologie	167
Etiologie a klasifikace	167
Rizikové faktory osteoporotických fraktur	167
Vyšetření	168
Anamnéza a fyzikální vyšetření	168
Laboratorní a instrumentální vyšetření	168
Diferenciální diagnóza	168
Terapie	168
Obecná doporučení	168
Fyzikální léčba	168
Nefarmakologická léčba	170
Farmakologická léčba	170
21.2. Osteoartróza	170
Definice a prevalence	170
Etiologie	171
Klasifikace	171
Klinický obraz	171
Subjektivní příznaky	171
Objektivní nález	171
Komplikace	172
Vyšetření	172
Terapie	172
Obecná doporučení a rehabilitační léčba	172
Chirurgická léčba	172
Farmaka užívaná k léčbě osteoartrózy	172
21.3. Revmatoidní artritida	174
Definice	174
Etiologie a patogeneze	174
Klinický obraz a diagnóza	174
Komplikace	174
Vyšetření	175

Diferenciální diagnóza	175
Terapie	175
Režimová a fyzikální léčba	175
Farmakologická léčba	175
Chirurgická léčba	180
21.4. Revmatická polymyalgie a temporální arteriitida	180
Definice	180
Klinický obraz a laboratorní nálezy	180
Klinický obraz revmatické polymyalgie	180
Klinický obraz obrovskobuněčné temporální arteriitidy	180
Diferenciální diagnóza	181
Terapie	181
21.5. Dna	181
Definice	181
Etiologie	181
Klasifikace a klinický obraz	182
Vyšetření	182
Terapie	182
22. INFEKČNÍ ONEMOCNĚNÍ	185
22.1. Pneumonie	185
Definice	185
Etiologie a klasifikace	185
Rizikové faktory vzniku pneumonie	186
Klinický obraz	186
Komplikace	187
Vyšetření	187
Diferenciální diagnóza	187
Terapie a prevence	187
22.2. Chřipka	188
Etiologie a klinický obraz	188
Komplikace	188
Vyšetření	188
Terapie a prevence	190
22.3. Infekce močových cest	190
Definice	190
Klasifikace a etiologie	190
Klasifikace podle etiologie a patogeneze	190
Klasifikace podle lokalizace	191
Rizikové faktory	191
Vyšetření	191
Terapie	191
22.4. Herpes zoster	192
Definice	192
Klinický obraz	192
Komplikace	192
Terapie	193

23. PŘEDOPERAČNÍ VYŠETŘENÍ A PERIOPERAČNÍ PÉČE	196
Klasifikace operačního rizika	196
Doporučení pro předoperační vyšetření seniora	198
Anamnéza	198
Fyzikální vyšetření	198
Laboratorní a další instrumentální vyšetření	198
Preoperační a perioperační doporučení	199
24. PALIATIVNÍ A TERMINÁLNÍ PÉČE	200
Definice paliativní péče	200
Základní principy paliativní péče	200
LITERATURA	203
NEJVÝZNAMNĚJŠÍ ZDROJE NA INTERNETU	207
Odborné zdravotnické portály	207
Informace o léčích	208
Vybrané geriatrické společnosti	208
Časopisy – gerontologie, geriatrie a gerontopsychiatrie	208
Učebnice a výukové materiály z geriatrie	209

Přílohy

Příloha 1

HODNOCENÍ ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ, SOBĚSTAČNOSTI A SEBEOBSLUHY SENIORA	213
■ Test základních všedních činností podle Barthelové	213
■ Test instrumentálních všedních činností	213

Příloha 2

HODNOCENÍ KOGNITIVNÍCH FUNKCÍ SENIORA	216
■ Krátká škála mentálního stavu – Mini-Mental State Examination	216
■ Test kreslení hodin – Clock Test, Clock Drawing Test	220
■ Škála pro hodnocení deliria – Confusion Assessment Method	222

Příloha 3

HODNOCENÍ AFEKTIVNÍCH FUNKCÍ SENIORA	223
■ Škála deprese pro geriatrické pacienty – Geriatric Depression Scale	223

Příloha 4

HODNOCENÍ STAVU VÝŽIVY SENIORA	225
■ Škála pro orientační hodnocení stavu výživy – Mini Nutritional Assessment	225
■ Nottinghamský screeningový systém pro hodnocení rizika malnutrice – Nottingham Screening Tool	225

Příloha 5

HODNOCENÍ MOBILITY SENIORA	229
■ Screeningový test mobility – Mobility Screening Test	229
■ Hodnocení rovnováhy a chůze podle Tinettiho	230

Příloha 6

HODNOCENÍ BOLESTI U STARŠÍCH NEMOCNÝCH	232
■ Funkční škála bolesti – Functional Pain Scale	232
■ Vizuální analogová škála bolesti	233

ZKRATKY	235
---------------	-----

REJSTRÍK	241
----------------	-----